Газета Свердловского Обкома ВКП(б) на марийском языке.

Адрес редакции: Свердловск, ул. Ленина, 47, Дом печати.

Чыла эл пролэтар-влак, ушныза!

Социализм корно

ВКП(б) СВЭРДЛОВСКИЙ ОБКОМЫН МАРЛА ГАЗЭТШЭ

№ 32 (643)
1938 ий
9
апрэль
шуматкэчэ
Акшэ 5 ыр

Вуйлатышэ-влакым нунын паша рэзультатышт почэш провэратлаш

Эн лышыл кэчылаштак партийный организацэ-влак вуйлатышэ партийный орган-влакым сайлымэ пашалан нижыт. Ты кампаньэ партийно-политичэский пашам умбакыжэ нöлтал колтымаштэ да парторганизацэ-влакын массэ дэнэ кыл кучымашыштым шарымаштэ пэш куго рольым модэш. Вуйлатышэ партийный орган-влакым сайлымаш—тыдэ кажнэ партийный организацын, кажнэ вуйлатышын, кажнэ коммунистын бойэспособностьшым сэрйозным да кэлгын провэратлымаш. Ты провэратлымаш тэвэ мом ончыктэн пуаш тийыш: тыдэ альэ вэс партийный организацэ, тыдэ альэ вэс вуйлатышэ нуным ончылан партий шындымэ задачым кузэ шуктэн толыт.

Сталин йолташ пашайэн-влакым нунын дэкларацийышт почэш огыл, а нунын паша рэзультатышт почэш провэратлаш мэмнам тунылкта. Кöн мутшо пашажэ дэч ойырлэн ок шого, кö шкэнжын кажнэ кэчын ыштымэ пашажэ дэнэ, конкрэтнэ пашажэ дэнэ Лэнинын—Сталинын пашажэ вэрч бэззавэтнэ да мучашыш шумэш кучэдалын моштымыжым ончыкта, тыгань йэн-влакым партий акла да выдвигатла. Партийный пашайэнын качэствыжэ йонгалтшэ мут дэнэ да ишандарымаш дэнэ огыл, а партийын колтымо кэрэк могань участкыштат сэнгымашым организовэтлэн моштымаш дэнэ палалтэш. Вуйлатышэ-влакым нунын паша рэзультатышт почэш провэратлаш, ситыдымашым тоштынак да чаманыдэ тÿжвак лукташ, очковтирэтэльствым, шойакым разоблачитлаш—тэвэ отчотно-сайлымаш кампаньын успэхшылан, коммунист-влакын пÿтынь массыштым воспитатлышашлан мо кÿлэш.

Партийный комитэт-влакын отчотыштым' канашышыла, большэвик-влак шкэныштын вуйлатышышт-влак дэч сак лийаш ÿжмашым вэлэ огыл трэбытлаш тÿналыт. Тыдэ ок ситэ. Тэвэ мом каласкалэн пуаш кÿлэш: тушман-влак ваштарэш партийный организацэ кузэ кучэдалын, ты коллэктив двурушник дэн прэдатэль-влак дэч эрыкталтын мо, заводыш альэ государствэннэ учрэждэньышкэ шпион альэ врэдитэль пурэн ынжэ кэртманын, чыла ыштымэ мо. Фашистский разведкэ-влакын агэнтышт-влак ваштарэш—троцкистско-бухаринский шакшэ ваштарэш кучэдалаш чыла коммунист-влакын, чыла чэстнэ пашайэн-влакын большэвикла мобилизоватлалтмыштым партий трэбытла. Рÿдö Комитэтын фэвральско-мартовский Пленумжо дэч вара эртышэ ик ийыштэ партий пэш куго эрыктымэ пашам ыштэн, тышэч чыла выводымат ышташ кÿлэш. Сандэнэ большэвизмым тунэм шуктымо нэргэн вопрос кажнэ партийный организацэ ончылан пÿтынь кÿкштыштö дэнэ, шкэнжын уто пÿсылыкшö да конкрэтностьшо дэнэ шогалаш тийыш!

Вуйлатышэ партийный орган-влакым сайлымаш тугак у пашайэн-влакым выдвигатлымаш кузэ кайымым, ты пашайэн-влакым партийный организацын кузэ воспитатлымыжым, нунылан кузэ полшымыжым провэратлымаш лийэш. Кэрэк могань заводыштат, кэрэк могань учрэждэньыштат талантан да инициативан пэш шуко йэн-влак улыт, нунылан кушкашышт да выдвигатлалташышт чыла йöнымат почаш кÿлэш. Коммунист-влак шкэ вуйлатышышт дэч йодын кэртыт: у кадр выдвигатлымашым куштылэмдышаш вэрч мом нуно ыштэныт, мунар йэным нуно выдвигатлэныт, кузэ нуно тунэмыт, кузэ пашам ыштат, партийный комитэтын бэспартийный массэ дэнэ кыл кучымашыжэ пэнгыдэ мо, массово-политичэский пашам кузэ шарэн колталтын.

Партийный илышын кэрэк могань вопросшат йöршэш конкрэтнэ, ты прэдприйатыылан, ты учрэждэньылан, ты районлан кэлшышын канашалташ тийыш. Тыгэ гына мэ вуйлатышэ-влакым большэвикла провэратлымашым шуктэн кэртына. Мэмнан пÿтынь партийно-политичэский пашана партий ончылно, мэмнан эл ончылно ногышо пэш важнэ политичэский дэн озанлык задачэ-влакым шуктымашым обэспэчитлымашкэ виктаралтын. Партийный комитэт-влакын отчотыштым канашымаш тичмаш сÿрэтым пуаш тийыш: заводын, фабрикын, кÿртньö корнын, колхозын альэ совхозын успэшнэ пашажым партийный организацэ политичэский кузэ обэспэчитла, кузэ тудо государствэннэ планым шуктышаш вэрч кучэдалэш.

Мутлан, «Трехгорная мануфактура» (Москве) фабрикыштэ пашаыштышэ коммунист-влак, «Трехгоркышто» брак пэш кутын кушкын гын да калыклан пэш чÿчкыдын йöрдымашлык продукцийым пуалтэш гын, озанлык вопрос-влак нэргэн, шкэ прэдприйатыштын пашажэ нэргэн ойлыдэ кэртыт мо? Очыний, «Трехгорка» пашам отличнэ ыштыжэ манын, партийный организацэ вуйлатышэ-влак альэ йатыр чылажымак ыштэн огыт ул, очыний, ты прэдприйатыштэ да куштылго промышлэнностьын моло прэдприйатыылаштыжэ врэдитэльствын кодшыжым вашкэрак пытарышашлан партийно-политичэский паша альэ огэш обэспэчитлэ.

А вÿд транспортысо, утларакшым, мутлан, Каспийский ганьэ пароходствышто улшо коммунист-влак вуйлатышэ партийный орган влакым сайлымэ пашалан пижын, озанлык вопросым коранг кайэн кэртыт мо? Чыланат шинчат, вÿд транспорт пашам пэш пачар ышта, тыдлан водник-коммунист-влак, нуно кэрэк могань постышто шогат гынат, изэ огыл титакым нумалыт.

Илышыштэ, практикыштэ политикэ дэн озанлык ойыраш лийдымэ улыт. «Нуно пырльа илат да пырльа дэйствоватлат. Кö мэмнан практичэский пашаштэ озанлыкым политикэ дэч ойыраш, политичэский пашам лушкыдэмдэн озанлык пашам вийандаш, альэ, мöнгэшла, озанлык пашам лушкыдэмдэн политичэский пашам вийандаш шона тын,—тудо обäзатэльнэ тупикыш логалэш» (Сталин). Политичэский дэн озанлык пашам моштэн кэлыштарымаш кэрэк кунамат сэнгымашыш нангайа, мэмнан партийный пашайэн-влак ты качэствэ дэнэ ойыртэмалт шогаш тийыш улыт.

Куго озанлык задачэ-влакымат шуктымаштэ массово-политичэский мэроприйатыын пэш куго рольжым ончыктышто шÿдö дэнэ примэрым илыш пуа. Краснойарский паровоз дэно пэш кужо жапышкэн пашам сайэмдэн кэртын огыл. Планым шуктымаш тылызэ гыч тылызыш кÿрлылт толын, стахановский движэньэ йöршэш ганьак шулэн ильэ. Партийный организацэ обстановкым сайын тунэм налын да эн тÿнг вопрос-влакым шукташ пижын. Пашазэ-влакын обшо погынымашышт гыч тÿналыныт. Рьадовой пашайэн-влакын ойлымыштым чутко колыштыныт. Массын инициативыжым тарватэныт. Партийный дэн бэспартийный агитатор-влакым выдвигатлэныт. Цэхлаштэ пырдыж газэт-влак рэгульарнэ лэктын шогаш тÿналыныт. Йÿд смэналашкэ ончалыныт, пашазэ-влакын кажнэ группышт дэнэ мутланэныт. Тыгэ, звэна гыч звэнашкэ кайэн, партийный организацэ положэньым виктараш полшэн. Талантан у пашайэн-влакым выдвигатлэн, дэпо шэнгэлан кодшо гыч ончыко лэктын.

Политичэский дэн озанлык пашам моштэн кэлыштарымаш йалыштэ поснак куго значöным налэш, вэт тышэ кизыт шошым вÿдымаш шарлэн шога. Йалыштэ партийный организацэ вуйлатышэ-влакын пашаштым аклымаштэ эн тÿнгö шошым вÿдымашым эртарымаш лийэш. Партийный организацэ - влакын тыршымашышт кÿкшö урожайлан пэнгыдэ нэгызым ыштымашкэ, планым тэмышаш вэрч кучэдалаш чыла колхозник дэн колхозница-влакым мобилизоватлымашкэ виктаралташ тийыш. Сэйтлэровский районын (Крым) опытшо, кудын нэргэн тэнгэчэ партий Сэйтлэровский райкомын сэкрэтарьжэ сэрэн, фаш ончыкта: коммунист-влак кÿкшö урожай вэрч сорэвноватлымаштэ инициатор лийын выступатлат гын, нуно шкэак стахановский паша образэцым ончыктат гын, могань сэнгымашым шуаш лийэш.

«Вуйлатышэ партийный орган-влакым сайлымаш,—манылтэш ВКП(б) Рÿдö Комитэтын пунчалмутыштыжо,—партийно-политичэский пашам ончыкыжат чыла йöн дэнэ нöлтымö знак дэнэ, партийный организацэ-влакын массэ дэнэ кыл кучымашыштым пэнгыдэмдымэ да парторганизацэ-влак ончылно шогышо политичэский дэн озанлык задачэ-влакым сэнгымаш дэнэ шуктымо знак дэнэ эртаралташ тийыш».

Рÿдö Комитэтын ты трэбованьыжэ мэмнан отчотно-сайлымаш кампаньым тыгэ организоватлаш мэмнам обäзатла: тудо социалистичэский строитэльствын у нöлталтмашыжын, калык озанлыкын чыла отраслыштыжат у сэнгымаш тарванымэ вэр лийжэ. Вуйлатышэ партийный органлашкэ мутыштым пашашт дэнэ кылдэн шогышо, пэнгыдэ да провэратлымэ большэвик-влакым, лÿдымö да ишанлэ бойэц-влакым сайлышын, мэ шкэнан партийнам эшо утларак пэнгыдэмдэна, у сэнгымаш-влакым эшо ишанлынрак завойэватлаш тÿналына.

(«Правдан» 3 апрэльысэ ончыл статьйажэ).

Москошто азэрбайджанский искусствын дэкадыжэ

ДЭКАДЫМ ПОЧМАШ

СПЭКТАКЛЬЫШТЭ И. В. СТАЛИН, В. М. МОЛОТОВ, Л. М. КАГАНОВИЧ, А. А. ЖДАНОВ ЙОЛТАШ-ВЛАК ЛИЙЫНЫТ

МОСКО. 5 апрэльэш ССР Ушэмын Лэнин ордэнан государствэннэ Академичэский Куго тэатржын филиалыштыжэ Москошто азэрбайджанский искусствын дэкадыжэ почылтын. М. Ф. Ахундов лÿмэш азэрбайджанский государствэннэ опэрэ дэн балэт тэатрын коллэктившэ «Кöр-Оглы» лÿман народно-гэроичэский опэрым ончыктэн. Ты опэрым Аз. ССР'ын калык артистшэ-композитор Уз. Гаджибэков сэрэн.

Аз. ССР'ын калык артистшэ талантан рэжиссьор И. Идайат-Задэ'н шындымэ спэктакль куго успэх дэнэ эртэн.

«Кöр-Оглы» нэргэн азэрбайджанский калык эпосын пэш чаплэ образшым идэйнэ содэржаньыжэ дэнэ пэш сай опэрын музыкыштыжо куго усталык дэнэ кэлгын ончыктэн пумо.

Нигäр рольым пэш сай модшо артисткам Кнарик Григорьаным да «Кöр-Оглы» рольым модшо Аз. ССР'ын заслужонно артистшым Бÿль-Бÿльым зритэль-влак пэшак йöратэн ончэныт.

Массовый сцэнэ дэн калык куштымаш-влак мондалтдымашлык йандарын ончыкталтыныт. Балэтын солисткажын Гамэр Алмаз-Задэ'н модмыжо зритэль-влаклан пэшак кэлшэн.

Спэктакльын пэш поро дэкорацийжым художник Р. Мустафайэв ыштэн. Опэрым рвэзэ дирижьор А. Гасанов дирижироватлэн.

Дэкадым почмаштэ И. В. Сталин, В. М. Молотов, Л. М. Каганович, А. А. Жданов йолташ-влак лийыныт.

Опэрэ пытымэ дэч вара Сталин йолташ да партий дэн правитэльствын вуйлатышыжэ-влак зритэль-влак дэнэ пырльа спэктакльын участникшэ-влакым шокшын саламлэныт.

(ТАСС).

Артиллэрийский академий дэн артиллэрийский училищэ-влакым наградитлымэ нэргэн

РККА'н Дзэржинский лÿмэш артиллэрийский академийжын командир дэн инжэньэр-артиллэрист-влакым йамдылымаштэ куго заслугыжым палэмдэн, тудлан коло ий тэммым палэмдымэ дэнэ, ССР Ушэм Вэрховно Совэт Прэзидиумын указшэ почэш ты академийым Лэнин ордэн дэнэ наградитлымэ.

1-й Лэнинградский дэн 2-шо Лэнинградский артиллэрийский училищэ-влаклан коло ий тэммым палэмдымэ дэнэ, граждан сöй ийлаштэ бойэвой заслугыштлан да командир-артиллэрист-влак кадрым йамдылымаштэ куго сэнгымашым шумыштлан, ССР Ушэм Вэрховно Совэт Прэзидиумын указшэ почэш ты артиллэрийский училищэ-влакым «Йошкар Знамэ» ордэн дэнэ наградитлымэ.

„Пушкин" пароходым вÿд йымак пуртэн колтышо титакан-влакым судыш пумо

Пароходым вÿд йымач нöлтымаш

Мартын 30-шо числажлан лэкшэ газэтэшна «Пушкин» пароходын вÿд йымак пурэн кайымыжэ нэргэн пэчэтлэнна ильэ.

«Пушкин» пароходым пытарымашэ титакан улшо Африкатов дэн Тимофэйэв капитан-влакым да кипатаным вахтьэннэ помошникшэ Панаховым вÿд транспорт калык комиссарын приказшэ дэнэ судыш пумо.

* * *

Шукэртэ огыл пурэн кайшэ «Пушкин» пароходым Каспийский тэнгыз вÿд йымач нöлтымаш паша тÿналын.

«Пушкин» пароходым нöлтымаштэ ыштышэ эпроновэц-влаклан «Ени-Ел» грузовой судно ойыралтын. Ты судношто водолэзнэ кок станцэ ышталтын.

1 апрэльыштэ водолаз-влак 4—5 час коклаштэ пароходын кузэ киймыжым ончэн лэктыныт.

Шторм чарнымöнгö, кизыт Бакинский портэш чарнышэ «Ени-Ел» судно адак «Пушкин» пароход дэкэ кайа. Пароходым нöлташ тÿналмэ дэч ончыч, öн пэрвойак тушэч рисым йастараш тÿналыт.

Ик политкружокын пашажэ

Тумына пэлэ кыдалаш школ пэлэнсэ политкружок шкэ пашажым тунэммэ ий тÿналмэ годсэкак нангайэн шога. Тунэммэ ий тÿналмэ годсэк 18 кана заньатьэ эртаралтын. Пэрвой жапыштэ кружокышто ССР Ушэм Конституцым, Конституцо пройэкт пэргэн Сталин йолташын докладшым, варарактым партий историйым тунэмаш тÿналалтэ. Адак Сталин йолташын Иванов йолташлан пумо вашмутшым канашэн тунэмалтэ. Кизыт «История народов СССР» учэбник дэнэ заньатьым эртарэна.

Кружокым пэлэ кыдалаш школын директоржо комсомолэц Исайэв Исликай вуйлата. Политкружокыш чылажэ Тумына кует гыч 15 туныктышо коштшашан. Кружокышто заньатьэ интэрэснэ эрта. Но тугэ гынат, йужо туныктышо-влак шкэныштын политик шинчымашыштым нöлталаш огыт тыршэ, политзаньатьыш огыт кошт. Пытартыш заньатьыштэ чылажэ 8 туныктышо вэлэ толын ильэ. У Орйаштэ туныктышо Иванов Ильйа 7 заньатьым, У Шуадэ мучаш йалыштэ туныктышо Николайэв 5 заньатьым кодэныт. Сэдыгэ лиймэ дэнэ у тьэмым тунэмаш нэлылык-влак вэрэштыт. Тыдын нэргэн партий райкомышко, РОНО-шко шижтаралтын гынат, ныногай мэр ышталтын огыл.

И. Шаймарданов.

Йанаул район, Башкирий.

ССР Ушэм Калык Комиссар-влак Совэтыштэ

ДОЛГУНЭЦ ЙЫТЫНЫН УРОЖАЙНОСТЬШЫМ НӦЛТАЛМЭ ДА КҮЛЬАШ ДЭН НӦШМЫЖЫН КАЧЭСТВЫЖЫМ САЙЭМДЫМЭ ШОТЫШТО МЭРОПРИЙАТЬЭ-ВЛАК НЭРГЭН

3-шо апрэльэш ССР Ушэм Совнарком долгунэц йытынын урожайностьшым нӧлталмэ да кӱльаш дэн нӧшмыжын качэствыжым сайэмдымэ шотышто мэроприйатьэ-влак нэргэн пунчалмутым приниматлэн.

ССР Ушэм Калык Комиссар-влак Совэт установитлэн: зэмэльнэ орган-влакын да, пэрвойак, ССР Ушэм Наркомзэмын главнэ льноводный управлэньыжын пашам ситыдымын ыштымышт дэнэ «Нэчэрнозьомно полосасэ область, край да рэспублик-лаштэ колхоз-влакым организационно-озанлык шотышто пэнгыдэмдымэ да йал озанлыкым нӧлталмэ нэргэн» ССР Ушэм СНК дэн ВКП(б) Рӱдӧ Комитэтын 1935 ий 19 дэкабрэш лукмо пунчалмутыштым шуктымашым кӱрлылтын. Ты пунчалмутышто йытынын урожайностьшым лышыл 3—4 ийыштэ гэктар гыч 4—5 пэнтньэр мартэ йытын кӱльаш налмашкэ нӧлталаш ончыкталтын ильэ. А чыжым гын йытын кӱльашын кокла лэктышыже 1936—1937 ийлаштэ гэктар гыч 2,5—2,6 пэнтньэр тангытэшак колын шогэн.

Зэмэльный, заготовитэльнэ орган-влак да исследоватэльский учрэждэньэ-влак системышкэ шӱшкылт пурышо калык тушман-влак йытынын урожайностьшым нӧлталмэ шотышто партий дэн правитэльствын мэроприйатьыжэ-влакым йатыр ийышкэн кӱрлын шогэныт.

Палэн налмэ: врэдитэль-влак йытын вӱдымӧ площадьым планироватлымэ годым ик район дэн колхозлаштэ утыж дэнэ йытыным вӱдаш ыштэныт да вэс район дэн колхозлаштэ йытын вӱдымашым лӱмынак изэмдэныт, сэвоборот дэн тӱн агротэхничэский правилэ-влакым нарушатлэныт, клэвэр урлыкашым куштымо шотышто мэроприйатьэ-влакым кӱрлын шогэныт да йатын сай прэдшэствэнник дэнэ—клэвэрищэ дэнэ обэспэчитлалтын огыл, йытыным машина дэнэ кӱрмашым да пэрвичнэ обработатлымашым тӱрлынат саботироватлэныт. Урлыкаш пашам врэдитэльский пулаштарэн, калыкын тушманжэ-влак тошто сынэн налмэ сорт йытыным производство гыч луктын шогэныт, шэргэакан крьажэвой йытыным сортоиспытаньэ гыч вигак луктыныт, сорт-влакым район йэда тӱрыс вэрандымашым кӱрлын шогэныт.

Йытынын урожайностьшым нӧлталшаш вэрч да качэствыжым сайэмдышаш вэрч ССР Ушэм СНК урлыкаш пашам сайэмлымэ шотышто да йытын вӱдышӧ МТС дэн колхоз-влакым тэхничэский вооружатлымэ шотышто йатыр мэроприйатым, тугак йатыр организационно дэн агротэхничэский мэроприйатым пэнгыдэмдэн.

ССР Ушэм СНК долгунэц йытынын сортовой дэн урлыкашлэн вӱдымӧ планым 1938 ийлан 1 миллионат 450 тӱжэм гэктарым пэнгыдэмдэн. Тыдым рэспублик, край да область йэда точно ужашлалтын.

ССР Ушэм Совнаркомын рэшэньыжэ почэш йытынын ик сортовой урлык дэнэ гына вӱдымашкэ пӱтыньэк куснымаш 1940 ийыштэ ыштэн шукталтшашан.

Долгунэц йытын урлыкын сортшым сынымэ кизытсэ порьадкым, врэдный да урлыкаш пашам пулаштарышэ улмыжлан, отмэнитлымэ. Долгунэц йытынын сортшым сынымэ у порьадкым пэнгыдэмдымэ.

ССР Ушэм Совнарком долгунэц йытынын сортшым сынымэ 54 пунктым пэнгыдэмдэн, нунын паша порьадкыштым опрэдэлитлэн.

Сортовой долгунэц йытын нӧшмӧ дэнэ колхоз-влакым ишанлын да рэгульарнэ снабжатлэн шогышаш вэрч, кизыт улшо льносэмбазэ-влакым государствэннэ мэжрайонно льносэмэноводчэский станцылашкэ савырэн ыштлтыт. Ты станцэ-влак ӱмбакэ тыгань пашам ыштлтын: сортовой долгунэц йытын урлыкым шукэмдымашым организоватлымаш, сэмэноводчэский озанлык-влакым агротэхничэский обслуживатлымаш, сортовой урлык-влакым заготовитлымаш да ужашлымаш да сортосмэн эртарымашым ончышо контроль.

ССР Ушэм Совнарком государствэннэ мэжрайонно льносэмэноводчэский станцэ-влакын—101 станцын спискыштым пэнгыдэмдэн. Ты станцэ-влак 10—30 тӱжэм гэктар долгунэц йытыным вӱдышӧ площадьан смэжной районласэ колхоз-влакым обслуживатлаш тийыш улыт.

Сэмэноводчэский совхоз дэч посна, чыла льноводчэский совхозлаштэ кӱрмӧ дэч 10—15 кэчэ ончыч долгунэц йытынын урлыкаш участкыжым ойыралтын лийжэ.

Долгунэц йытынын урлыкаш участкэ-влак площадьын кугытшым ССР Ушэм Совнарком 1938 ийлан 765 тӱжэм гэктарым пэнгыдэмдэн. Тыдым рэспублик, край да область йэда точно ужашлымэ.

Колхоз-влакын урлыкаш участкышт гыч погэн налмэ йытын урлыкаш урожайым, вӱдымаш дэч моло вэрэ, кэрэк могань кӱлэшлан кучылтмашымат чарымэ. Тыдым нарушатлышэ титакан йэн-влак уголовно ответственностьышко шупшылтын лийыт.

ССР Ушэм Наркомзэм, рэспублик-ласэ совнарком-влак, крайэвой (областной) исполнитэльнэ комитэт-влак пӱтынь пасыштэ клэмэр дэн тимофэйэвкым пырльа вӱдымӧ дэнэ да вӱдымӧ шудо-влакым кок ийышкэн шудылан кучылтмо дэнэ йытын вӱдышӧ чыла колхозлаштат правильнэ сэвоборотым пэрвой чэрэтыштак пуртымашым обэспэчитлаш обӓзан улыт. Сэвоборотышто йытын вӱдышашлан ик пасэ дэч артык ойыраш огыл.

Йытын вӱдышӧ колхоз-влаклан посна агротэхничэский трэбованьэ-влакым установитлымэ.

ССР Ушэм Совнарком бригадэ-влак кӧргыштӧ 5—7 йэн дэнэ звэна-влакым ыштымэ практикым кумлэн пурташ кӱштэн. Ты звэна-влаклан йытын вӱдымӧ участкым пэнгыдэмдымэн да пэнгыдэмдымэ участкылаштэ чыла пашамат, йытын вӱдышаш участкэ-влакым йамдылымаш гыч тӱнгалын, йытыным обработатлэн йытын продукцийым сдаватлымэшкэ, шуктымашым ты звэна-влак ӱмбакэ ыштымаш.

ССР Ушэм Совнарком йытын пашаштэ ыштышэ звэньэвой дэн звэна-влакын члэныштым прэмироватлымэ порьадкым колхоз правлэньэ-влаклэн рэкомэндоватлэн.

ССР Ушэм Наркомзэм 1938 ийыштэ 18 процэнтым да 1939 ийыштэ 40 процэнтым долгунэц йытын вӱдымӧ площадьым минэральнэ удобрэньэ дэнэ обэспэчитлаш обӓзан улэш.

ССР Ушэм Совнарком рьадовой йытын вӱдымӧ, йытын толымо машина-влажым да прэдплужник-влак ыштымашым кумлэндымашым обэспэчитлаш ССР Ушэм Машиностройэньэ калык комиссариатым обӓзатлэн. Рьадовой йытын вӱдымӧ машина-влакым тунарэ ситаран лукман: 1940 ийыштэ йытынын пӱтынь площадьыштэ рьадовой вӱдымашым обэспэчитлаш.

* * *

Ты рэшэньэ шкэ пагытыштыжэ илышыш пурталтын лийжэ да тудын нэгызэшыжэ йытынын урожайностьшым вашкарак нӧлталмашым йӧндаралтын лийжэ, маньн варалан кодыдэ кизытак практичэский мэр-влакым приниматлаш ССР Ушэм Калык Комиссар-влак Совэт вэрысэ чыла совэтский организацэ-влакым обӓзатлэн.

(ТАСС).

МТС дирэктор-влакын политчасть шотышто олмэштышышт-влакын вич кэчаш курсыштын заньатыжэ. Курсым ВКП(б) Обком организоватлэн. Сӱрэтыштэ: курсант-влак лэкцийым колыштыт.

Фото Н. Мэзэнцэвын.

«Пэлэдыш» колхозын знатнэ йэнжэ-влак (шола гыч пурлашиз): шинчат—Изэ-Тавра мэдпунктын фэльдшэржэ П. Умытбайэв, комбайньор И. Ивакин; шюгат—хозяйствэнник, колхоз прэдсэдатэльым олмэштыкшэ Ю. Умытбайэв, трактарист А. Аптийэв, 2-шо бригадын бригадиржэ Н. Йаналин.

Фото М. Сэмьоновын.

Картопкам кузэ йаровизироватлаш

ССР Ушэм Совнарком картопкан урожайностьшым кугэмдымэ мэр-влак нэргэн шкэнжын пунчалмутышты-жо куго урожай вэрч кучэдалаш конкрэтнэ программым пуэн. Пунчалмутышто ончыктымо мэр-влак гыч ик пэш важнэ мэрыжэ — картопка шындымаштэ йаровизированнэ посадочно матэриалым кумдан кучылтмаш.

Картопкам йаровизироватлымаш картопкан шумыжым йатырак вашкэмда да тудын лэктышыжым кугэмда. 1937 ийыштэ Свэрдловский овощно-картофэльнэ пасыштэ йаровизироватлымэ опытшо тэвэ мом ончыктыш:

Урожай гэктар гыч пэнтньэрлэн.

	20-шо июльлан	30-шо июльлан	10-шо августлан
Йаровизироватлыдымэ 30 кэчышкэн волгыдышто	46	131	254
Йаровизироватлымэ 20 кэчышкэн торфышто	83	178	288
Йаровизироватлымэ	80	175	298

Тыгэ йаровизироватлымэ картопкан лэктышыжэ 20 июльэш йаровизироватлыдымэ картопка дэнэ шындымэ картопкан лэктышыжым кок кана нарэ кугэмдыш.

Йаровизироватлымаш, ола дэн завод-влакысэ шэмэр-влаклан эр срокышто да поро качэствэн картопкам пуаш, колхоз-влаклан йӧным пуа.

Эр лукмашлан могай сортэн картопкам налаш лийэш? Мэмнан областьыштэ стандартнэ столовой сортлан «Эпикур» дэн «Ранняя роза» чотлалтэш. «Эпикур» сорт кизыт альэ шуко огыл, сандэнэ тудым ончыкэшыжымат шукэмдышашлан кучылташ, а эр лукшашлан вашкэ шушо сай тамлэ качэствэн столовой сортым—«Ранняя розам» налаш. Ты сорт пожалэ кажнэ колхозыштак уло. Йаровизацылан ончылгочак палэмлымэ картопка пӱтыньэк таза, мэханичэский эмгэнымымэ, кутышышт дэнэ 4-5 сантимэтр дэч изэ лийаш тийыш огыл.

Картонкам йаровизироватлымаштэ кок йӧн уло: волгыдышто да вӱдыжгӧ срэдаштэ. Волгыдышто йаровизироватлаш сайлэн налмэ картопка-влакым 30—40 кэчышкэн волгыдышто да 12—18 градус шокшышто кучалтыт. Тыдлан картопка-влакым онга ӱмбалан альэ полкыш кум картопка кӱжгыт дэнэ сайын гына оптат. Шукыраж пыштэт гын, ӱлыл слойышкыжо волгыдо огэш воч да ростокшо кужо да пэш вашкэ тугылдышо лийэш.

Картопка-влакыш волгыдо сайын войзэш гын, то тунам шагал гыч 12 градус шокшышто 30 кэчэ коклаштэ картопка-влакыштэ ужар тӱсан, кӱчык, пэнгыдэ росток-влак ляйыт. Волгыдышто йаровизироватлымашым ылыдымэ пӧрт-влакэш альэ соган хранилищэш эртараш лийэш. Влажнэ срэдаштэ, вэс сэмын каласаш гын, торфышто альэ пискэ шӱкышто картопкан йаровизироватлымын тэхникыжэ тыганьэ. Йашныкын альэ-карзинкан пундашэшыжэ 2 сантимэтр кӱжгыт дэнэ торфым шалаталтэш. Йашныкпундашэш шалатымэ торф слой ӱмбакэ ик рӓд дэнэ картопкам оптaлтэш. Умбакыжэ ты оптымо картопка слой ӱмбакэ адак угэш торфым шалатэн оптaлтэш. Торф слой ӱмбакэ адак картопка-влакым оптaлтэш. Тыгэ 7—8 слойым опташ лийэш. Торфэш йаровизироватлымэ годымат тэмпэратурыжо волгыдышто йаровизироватлымэ ганьак, вэс сэмынжэ манаш гын, 12—18 градус шокшо. Торф укэ годым тудым ночко пискэ шӱк дэнэ вашталташ лийэш. Влажный срэдаштэ йаровизироватлымэ годым волгыдын пэш кӱлэшыжак укэ, моланжэ, тыгань случай годым пичкэмыш помэщэньыштат йаровизироватлаш лийэш. Тыгэ ыштымэ годымат волгыдэш йаровизироватлымэ ганьак картопка-влакэш кӱчык, кӱжгӧ, пэнгыдэ росток-влак лэктыт, ты росток-влакын тӱнгыштышт тыгыдэ бугорок-влак лийыт—тыдэ ончыкэш вожын тӱнгалтышышт.

Рокэш шындымэ йаровизироватлымэ картопка вашкэ вожанэш да кушкыл вашкэ питатэльнэ вэщэствам ава картопка гыч гына огыл, но рок гычынат налаш тӱнгалыт. Тэвэ молан йаровизироватлымэ картопкан кушкын лэкмашыжэ вашкэ атыланат да изыньэкак вийан улыт. Тыдэ кушкыл-влаклан почвын влажностьшо дэнэ да питатэльнэ вэщэстважэ дэнэ пӱтыньэк пайдаланашышт йӧным пуа. Тэвэ тыдын дэнак йаровизированнэ картопкан эр шумыжо да кӱкшӧ урожайностым шумыжо умлэндаралтэш.

Йаровизированнэ картопкам кид дэнэ, плуг альэ окучник дэнэ курал кайымэ каш йымалкэ шындалтэш. Росток-влак ыныштышт тугышталт маньн картопкам шындымэ годым пэш жаплэн кучылташ кӱлэш. Машина дэнэ шындышашлан картопкам изышак лывыжташ кӱлэш, картопкам лывыжтарымэ тэхникат волгыдышто йаровизироватлымаш ганьак, но только лывыжтарымашын срокшо кӱчык—8-10 кэчэ вэлэ.

Мэмнан областьын колхозшо-влак картопкам йаровизироватлымашым тэнэйэ кумдан кучылташ тийыш улыт. Ындыжым помэщэньэ-влакым йамдылаш кӱлэш, влажнэ срэдаш йаровизироватлышашлан торфым альэ пискэ шӱкым йамдылаш кӱлэш, ты кэчылаштак йаровизацылан картопка-влакым опташ тӱнгалшашлан шындышаш матэриалым сайлэн йамдылаш тӱнгалман.

С. ШУБИН.

(«Колхозный путь» газэт гыч).

Китайыштэ мо лийын шога

Йапонский агрэссор-влакын Китайыштэ тӱналмэ сӧй ындэ индэш тылзэ шуйна. Ты сӧйым йапонский агрэссор-влак увэртарыдэак тӱналынат да нуно тыдым кизытат официальнэ «инцидент» манат.

Йапонский войэнщина сӧйым шкэ тӱналмыжлан огэш чотло. Ты сӧй кок могырыштат шуко колымашым кондэн. Сӧйын пэл ийыштыжэ гына, тэнэйсэ ий 1 йанвар мартэ, йапонский армийын 200 тӱжэм утла йэнжэ колэн да эмганэн.

Китайыштэ сӧй дэнэ куго территорийым разоритлымэ. Лу тӱжэм дэнэ мирный китайэц-влак сурт-пэчэ дэч посна кодынат да шкэ йалышт дэн олашт дэч пэлнэ илашышт вэрым кыналыт. Китайын тошто олажэ-влак, китайский культуро дэн экономикын рӱдыжӧ—Бэйпин, Тӓньцзинь, Шанхай, Нанкин шалаталтын да толалтын.

Сӧй ындэ индэш тылызэ шуйнэн шога да тудын мучашыжэ огэш кой. Войэннэ дэйствий-влакын фронтышт 2 тӱжэмат 500 километрлан шуйнэн шога. Йапоний армийым мирный жапысэ дэч кок канат пэлылан артарыш, запас гыч миллион утла йэным армийыш призыватлыш.

Тыганьэ войэннэ напрьажэньым Йапоний нымогань сӧйыштат (1904-1905 ийыштэ лийшэ русско-йапонский сӧйыштат) ужын огыл. Сӧй йапонский экономикылан куго энгакым кондэн шога да тудын экономикыжэ сӧй дэч ончычат пэнтыдак огыл ильэ. Армийыш калыкым массово пантайымаш йал озанлык дэн промышлэнностьышто пашазэ кид ситылымашым ышта. Ак кӱза, пашадар вола. Сӧйэш Йапонийын 7 миллиард иэн оксажэ пытэн—тылэ тудын воомальнэ кучылтшаш кум ийаш бӱджэтшэ.

Мылана палэ: йапонский захватчик-влак войэвой дэйствийым кок фронтышто — Сэвэрный Китай дэн Шанхай лышнэ тӱналыч. Оккупант-влак пэрвойжым кок фронтыштат, ончаш. гын, йатыр сэнымашым ыштышт. Но тугэ гынат, ты Сэвэрный Китайым оккупатлымашат, ны Китайын столицыжэ-влакымат — Шанхай дэн Нанкиным шушшын налмашат йапонэц-влаклан жэлатлымэ сэнымашым ышт конэю. Шкэ родиныжым да нэзависимостьым аралаш йапонский агрэссор ваштарэш пӱтынь гэройло китайский калык шогальэ.

Захватчик-влак ваштарэш китайский калыкын крэдалмаштыжэ китайэц-влак подлиннэ гэроизмым ончыктэн шогат. Нуно чӱчкыдынак йапонский самольот, танк да нэлэ артиллэрий ваштарэш улыжат винтовко дэнэ да пульэмьот дэнэ кучэдалыч.

Йапонэц-влак Китайыштэ куго территорийым кидышкышт налыныт, но агрэссор-влак оккупатлымэ районвлакым фактичэский кучымаш укэ, Йапонский войска-влакын частьышт-влак туллан враждэбнэ улшо калык коклаш увыралтыныт. Йапонский гарнизон-влак оккупатлымэ районлаштэ йыр могырым авырымэ улыт; «сэнышэ-влак» партизан-влакын нападатлымышт дэч авыралт шинчыдэ огыт кэрт. Оккупатлымэ территорийын озажэ фактичэски китайский калыкак кодын. Нуно курыклашкэ кайэн, партизанский отрьад-влакым формироватлат да захватчик - влак ваштарэш крэдалыт.

Пытартыш тылзылаштэ фронтын кок тӱн участкыштыжэ—Шаньдун дэн Шаньси провинпийлаштэ пэш чот крэдалмаш-влак лийынат. Йужно направлэньэ дэнэ (Тӓньцзинь-Пукоуский кӱртньӧ корно мучкэшла) наступатлышашлан йопонэц-влак Шаньдуныш шэнгын пурэнат. Наступлэньэ тыштэ йапонский войска - влакын Нанкин могырым сэвэрыш Тӓньцзинь Пукоуский кӱртньӧ корно мучкэшла дэйствоватлымышт дэнэ кэлыштаралтшаш улэш улмаш. Кок могырым движэньэ дэнэ йапонэц-влак Сьйӱчжоу олам, жэлэзнодорожно узэлым шушшын налаш да тыдын дэнэ сэвэро-китайский дэн шанхайский фронтым ушаш шонэнат.

План сай ышталтын, йапонэц-влак улыжат «мэлоч-влакым»—китайский армийын кушкын шогышо вийжым ушыш налын огыт ул.

Тэнэйсэ ийын йанвар-февраль тылызылаштыжэ китайский войска-влак йапонский наступлэньым чарышт да шкэ контрнаступлэньыш куснышт. Йапонэц-влакын чыла техникыштым ончыдэ китайский войска-влак нуныл ан кугынак шижшашлык ударым пуыч да пуэнак шогат. Йанварыштэ йапонэц-влаклан оборонышко куснэн, окопым кӱнчаш, тудым проволок дэнэ авырашышт войзо. Ончыко тӱрлӧ сэмын кайаш тӧчымо ӱмбачат, йапонэц-влак кок тылэышкэн садэ вэрыштак шогышт.

Март кыдалнэ йапонский командованьэ шаньдунский направлэньым у войска-влак дэнэ вийандыш да наступатлымашым уэмлыш. Тӱн ударым йапонэц-влак йугышко кӱртньӧ корно мучкэшла виктарышт. Пэрвой кэчылаштэ нуно икмунарэ ончыко кайаш шуыч. Тугэ гынат, китайский командованьэ восток могыр тӱр гыч йапонэц-влак ӱмбакэ наступлэньым организоватлыш да противникым чактарыш. Йапонэц-влаклан орудий, танк-влакым, шуко йэнгым йомдарэн чакаш вэрэштэ.

Февраль дэн мартыштэ фронтын утларак активный вэс участкыжэ—Шаньси провинцэ. Тыштэ йапонэц-влак йугышко кайаш тыдлан рашитлэныт: пэрвойак, китайский армийын контрнаступлэньым ыштышаш базыжым пытараш, да кокымышо, Хуанхэ энгэр коч вончэн лактын, восток гыч западыш кайышэ Лунхайский кӱртньӧ корным шушшын налаш. Йапонэц-влакын наступлэньышт ик канаштак кум направлэньыштэ тӱналын. Ты наступлэньэ-влак Пучжоу ола дэч йуго-запад могырэш ушнышашан.

Китайский часть-влакын артиллэрийышт йӧршын укэ ганьак. Садлан лийынак нуно противниклан кӱлэш отпорым пуэн ышт кэрт. Март кыдалнэ йапонский часть-влак Хуанхэ энгэр дэк лактынат да тудын коч вончаш тӧчэнат.

Шаньсыштэ йапонский наступлэньэ тӱналмэ дэч вара лӱдмашан могырышко китайский командованьэ йэшартыш войска-влакым колтыш. Март кыдалнэ свэжий китайский часть-влак фронтышко чумыргаш тӱналыч.

Шаньси дэч йуг могырышко наступатлышэ йапонэц-влак чыла пространствым овалтэн кэртдымышт дэнэ тӱн корно дэнэ гына кайэн шогышт. Китайэц-влак садэшак противникын вичкыж вэржым муыч да тудым пайдаланышт. Отступатлымэ олмэш китайский часть-влак йапонэц-влакын тылышкышт пурышт да тушэчын нэприйатэль ӱмбакэ эрэак нападатлышт. Тӱрлӧ корно - влакыш шаланышэ йапонский часть-влак иктышт-вэсышт дэч ойырлышт; вашкэ йапонэц-влакончылан рэальнэ лӱдмашлык шогальэ —нуным частьышт кажныйжэ поона пытаралтын кэртэш ильэ. Партизан-влакын да тылэш кодшо китайский отрьад-влакын ударым пумыштлан, тугак фронтышто чумыргышо йэшартыш китайский вий-влакын исэн мийлыштлан йапонэц-влак шкэ частьыштым мӧнтэшла нангайаш тӱналыч. Кизыт йапонэц-влак шкэ войскаштым погат да Хуанхэ энгэр дэч чакэн кайэн, Таййуань — Пучжоу кӱртньӧ корно воктэн чумырэнат.

Шаньсыштэ крэдалмаштэ Китайын 8-шэ народно-рэвольуционно армийжэ пэш куго рольым модэш. Ты армий гэроический китайский йошкар армийын базэштыжэ ышталтын. Сӧйын тӱналтышыштыжэ, йапонэц-влакын наступатлаш тӱналмышт годым, народно-рэвольуционно армий захватчик-влаклан пэнтыдэ отпорым пуэдыш. Йапонский тылэш кодмыжо мӧнтӧ, 8-шэ народно-рэвольуционно армий противникын тылыштыжэ дэйствоватлышэ моло китайский часть-влакым шкэ йыржэ организоватлыш да кизыт йапонэц-влаклан удар почэш ударым пуэн шога.

8-шэ армийын командованьыжэ йатыр брошӱро-влакым луктын. Ты брошӱрылаштэ пэш сай вооружатлалтшэ, танкан, нэлэ артиллэрийан, авиацийан йапонский войска-влак ваштарэш пушкыдо вий дэнэ кузэ кучэдалшашым сэралтын. 8-шэ армийын мэтодшым китайский войска-влакыштэ тунэмыт да ындэ Сэвэрный Китайыштэ вэлэ огыл, но Шанхайский фронтыштат ты армий сэмын крэдалыт.

Мэ ужына, сӧйын кокымышо этапшэ йапонэц-влаклан пэрвойжо дэчат утларак нэудачнэ лийын. Сӧйын шуйнэн шогымыжлан фронтышто йапонэц-влакын положэньышт нэлэмэш, йапонийыштат агрэссорын положэньыжэ нэлэмэш. Йапонийын правительствыжэ чыла вэрэат строгий экономийым увэртарэн. Кӱртньӧ корнылаштэ движэньэ шагалэмэш, автомобиль-влаклан горӱчийым налаш картычкым пуртымо, бытыштэ да строительствыштэ кӱртньым, стальым да цвэтной мэталлым кучылтмашым чарымэ.

Озанлыкын чыла отраслыштыжат напрьажэньэ кушкэш. Но озанлыкын вэлэ огыл. Йапонийыштэ антивойэнно настройеньэ шарла. Ты настройэньэ дэнэ кучэдалшашлан полипий лэгальнэ пролэтарский организапэ-влакым пытара, массовый арэстым нангайэн шога. Запас гыч призыватлымэ-влак Йапоний гыч фронтышко кайаш отказатлымэ йатыр случай-влак улыт. Ик мунар часть-влакын нэбойэспособно улмыштлан, нуным командованьылан фронт гыч налын мӧнгэш Йапонийыш колташ логалын.

Китайский армийын вийжэ кажнэ кэчын кушкэш. Тудын шэнгэлныжэ пӱтынь китайский калык шога, пӱтынь тӱнчасэ шэмэр-влакын симпатийышт нунын могырышто.

Н. ЛЬАХОВ.

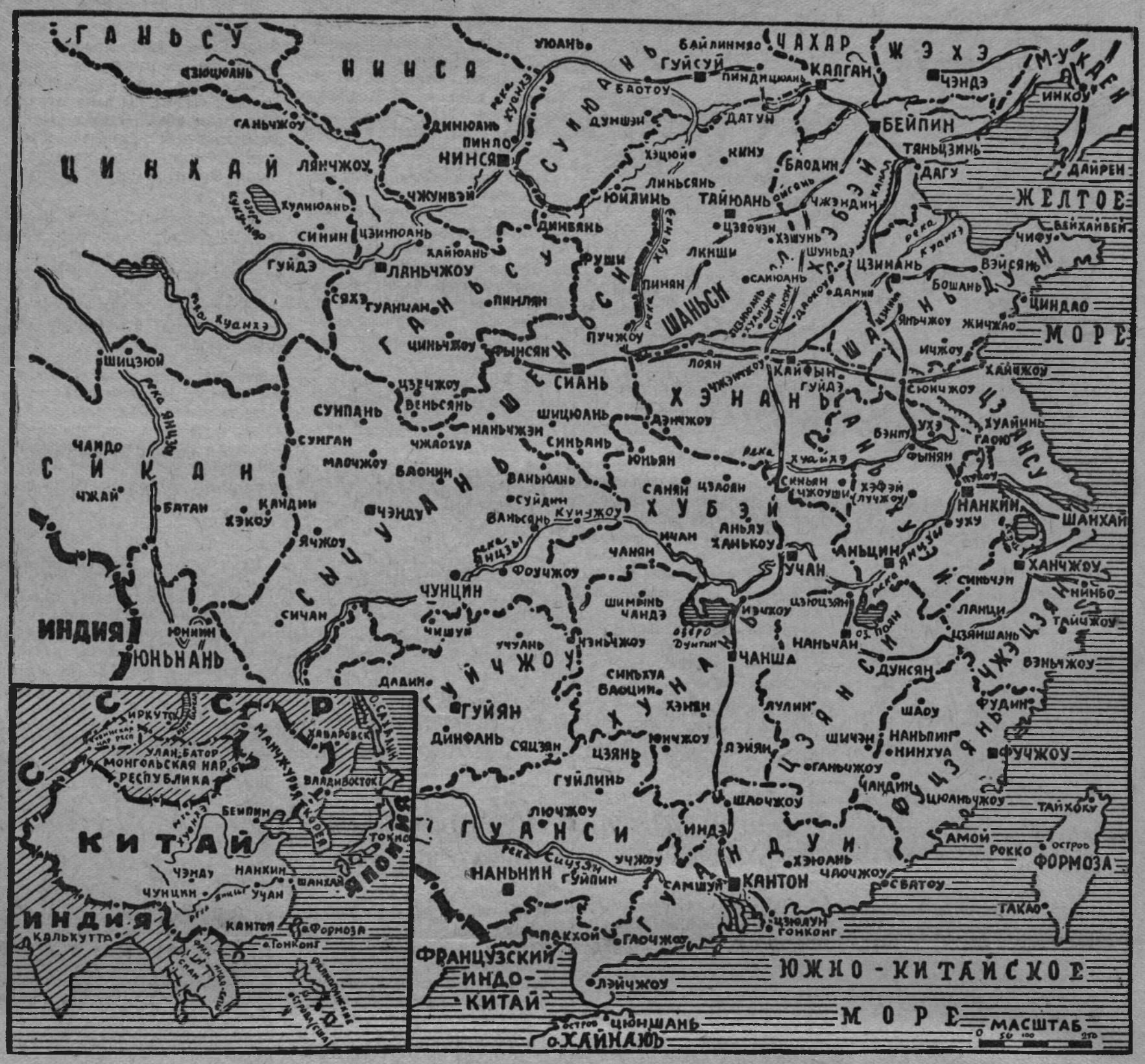
ГАНЬСУ
НИНСЯ
ЦИНХАЙ
ЧАХАР
ЖЭХЭ
ЖЕЛТОЕ
МОРЕ
ШАНЬСИ
ХЭНАНЬ
СИЧУАНЬ
ХУБЭЙ
ЦЗЯНСУ
ЦЗЯНЬСУ
ЦЗЯНЬСИ
ЦЗЯНЬЧЖЭ
ЦЗЯНЬНАНЬ
ЦЗЯНЬДУН
ЦЗЯНЬНАНЬ
ЦЗЯНЬЦЗЯН
ЦЗЯНЬЦЗЯНЬ
ЦЗЯНЬЦЗЯНЬ
ЦЗЯНЬЦЗЯНЬ

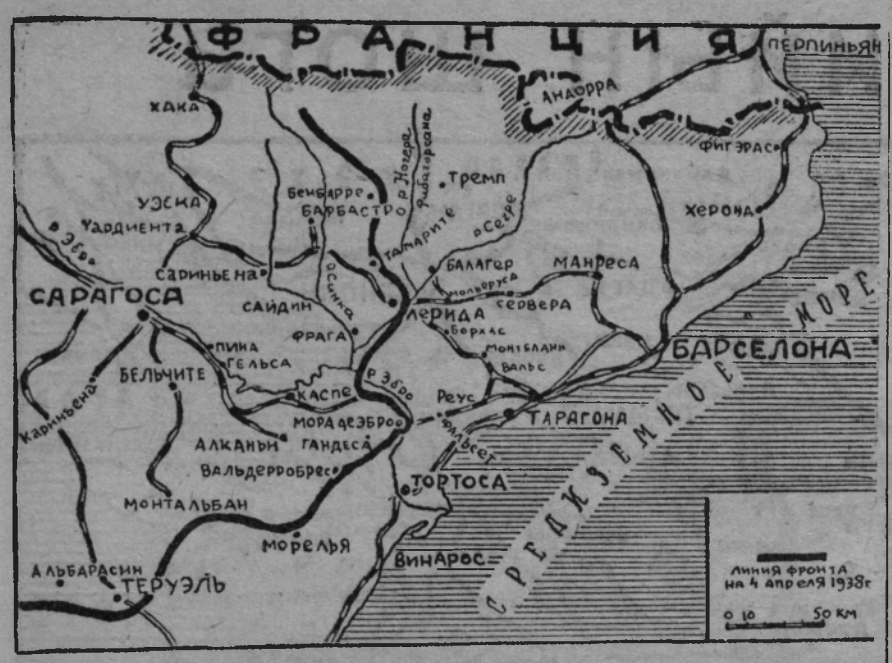

Испанийыштэ арагонский фронт ын схэмыжэ.

ИСПАНИЙ ФРОНТЛАШТЭ

ЭРВЭЛ (АРАГОН) ФРОНТ

Фашистский авиацэ рэспубликанский тылыштэ ола дэн йал-влакым бомбардироватлэнак шога. Колышо дэн ранитлалтшэ-влак улыт.

5 апрэль кастэнэ фашист-влак Эбро энгэр дэч йуг могырыш атакым ыштэныт.

Лэрида дэч сэвэр могырышкыла фашист-влак атаковатлэн шогат, наступлэныын уло срэдствэжым кучылтыт. Рэспубликанэц-влак Сэгра энгэрын шола вэл сэржым Бэлагэр йал кудлаштэ аралэн шогат. Умбакыжэ сэвэр могырышкыла противник Трэмп направлэньэ дэнэ атаковатлэн шога.

Рэспубликанский авиацэ чумыргышо мätэжник-влакым пэш точно бомбардироватлэн да пульэмот дэнэ лüйкалэн. «Фиат» маркан фашистский самольотым сüмырэн волтымо.

РÜДÖ ФРОНТ

4 апрэльыштэ Гвадалахар сэкторышто ала мунар кüкшажа вэрым налшын, рэспубликанский войска-влак 5 апрэльыштэ наступатлэнак шогэныт. Рэспубликанэц-влакын у позицыштвлак пüтынь курыкан район üмбалнэ господствоватлат да наступлэньым шарэн колташ йöным почыт.

Фашистский самольот-влак активнэ лüйкалат гынат, рэспубликанэц-влак сэвэр могырышкыла Ортэсуэла дэ Кэн лэкэ кайэн шогат.

Эстрэмадура направлэньэ дэнэ, Пуэнтэ дэль Арсобисно сэкторышто (Толэдо дэч запад могырышкыла) рэспубликанэц-влак Калэра йалым да нуныи воктэнсэ кüкшака вэр-влакым налыныт. Вильар дэль Пэдросо тэн Карраскалэхо йалым рэспубликанэц-влак пüтыньэк йыр авырэныт. Мätэжник-влак ты кок йал гычат кудалтэн лэктыт.

Испанский правитэльствым рэорганизоватлымэ

Париж гыч тыгэ увэртарат: 5 апрэльыштэ испанский правитэльствым рэорганизоватлымэ. У правитэльствым тыгань состав дэнэ формироватлымэ: министр-влак совэтын прэдсэдатэльжэ да обсфоно министр — Хуан Нэгрин (социалист), иностраннэ паша министр—Альварэс дэль Вайо (социалист), эл кöргö паша министр—Паулино Гомьс (социалист), мландэ паша министр—Висэнтэ Урибэ (коммунист), йустицэ министр—Гонсалэс Пэньйа (Всэобщий рабочий сойуз), просвэщэньэ министр—Ськундо Бланко (Национальная конфедерация труда) да молат.

Правитэльствышкэ Всэобщий пашазэ ушэм дэн Национальнэ конфэдэрацийн трудан прэдставитэльыштвлакым пуртымо дэнэ правитэльствэ чынлэнак национальнэ иктыш ушнэн шогышан правитэльствэ лийэш.

У правитэльствэ рэспубликын бойэшнэ-влак дэкэ да калыкшэ дэкэ, тугак фашист дэн интэрвэнт-влакын шупшын налмэ тэрриторийыштэ илышэ калык дэкэ манифэст дэнэ савырнэн каласэн. Манифэстыштэ мätэжник дэн интэрвэнт-влакым пüтыньэк сэнгымэшкэ Испанийын нэзависимостышо вэрч кучэдалаш пэнгыдэ рэшимость каласалтэш. (ТАСС).

Клуб пэш шуэн почылтэш

Куго-Тавраштэ «У илыш» дэн Молотов лüмэш колхоз-влакын клубышт уло. Ты клуб тüжвач ончымаштэ пэш сай. Кöргыжат осалак огыл. Но клубын озажэ иктат укэ. Клуб вуйлатыпылан Ильин Байдуганым шогалтымэ. Ильин тушко мийэнат огэш тошкал. Клуб пэш шуэн почылтэш.

Ты клубышто пашам моштэн организоватлымэ годым шуко пашам ышташ лийэш. Тушто музикан, биллиард, шашкэ, шахмат уло. Но тыдлан иктат оза огыл да шэмэр-влакым ты клубыш организоватлэн шотышо укэ. Массым культурно обслуживатлымэ шотышто колхоз прэдсэдатэль-влак дэн йал совэт прэдсэдатэльат шоналтымаш да ты пашаштэ конкрэтнэ полшымаш укэ.

Йал совэт ты пашам öрдыжэш кодыдэ кизытак töрлаташ тийыш.

Б. Иванов.

Лудмо пöрт укэ

«Йошкар йал» колхозышто 1937 ийыштэ лудмо пöрт ильэ. Тыдын олмэш фэльдшэр пунктым почына, маныи лудмо пöртым пэтырышт. Но ты пагыт мартэ фэльдшэр пунктымат почын отыт ул, ны лудмо пöртланат огыт пу. Сэдыгэ ыштымылан йалысэ шэмэр-влак йара жапыштым ныгушан эртараш йüдыгэн коштыт.

Ты пашам йал совэтлан да колхоз прэдсэдатэль Комиссаровлан töрлатымэн.

Эльмэнэйэв.

Манчаж район.

Зооправилым огыт шукто

Изэ-Карзä йалысэ Сталин лüмэш колхоз фэрмаштэ пэш куго ситыдымаш паша уло. Вольык ончышо-влаклан ныногай условий укэ. Изэ гына избушкаштэ кийат. Тыдэ гына огэш ситэ, ты изэ избушкаштэ чэрлэ прэзым, шорыкым, паран-влакым шогыктат. Сэдыгэ пöртыштö тüсаш лийдымэш üнш, лавра лийэш. Тыгэ лиймэ дэнэ вольыкым ончышо-влак Ильтыбайэва Салика дэн Мишкина чэрлэныт.

Тыгэ фэрма вуйлатышэ зооправилым шукташ огэш тыршэ. Ты ситыдымашым пытарымэ нэргэштэ иктаж могань мэрым ышташ огэш лий ильэ мо.

С. Суйангулов.

ЙЫТЫРАЛЫК НЭРГЭН ШОНАЛТЫМАН

Правлэньэ тыдэ культур учрэждэньэ. Тушто йытыралыкшат, адак плакат дэнэ лозунг-влакшат лийаш тийыш. Тыдым колхоз прэдсэдатэль-влак раш шинчат. Но паша шинчымаштэ вэлэ огыл. Йужоик колхоз прэдсэдатэль-влак моткоч торэш улыт. Шинчат гынат, культурдымылык корныш шупшын пурташак тыршат.

Тэвэ мый токан «Йошкар макэ» колхозын правлэньышкыжэ мийышым. Но тыштэ правлэньэ маныи пыгузэат шым ишанэ. Опсам пурэт да пурла кидыштэ каза шота. Каза воктэн сöсна игэ. Фэрма манат гын, вольыкшо шагалрак. Адак töр лукышто чот йük-влак шоктат.

Кумышо угылжо киндэ кüйэштмэ завотлан кэлша. Олымбалнэ руаш вочко да тагына. Тушэчынак мучаштымын киндэ üпш, шикш толэш. Тыгэла изэ гына пöртыштö киндымат кüйэштыт да туштак заниматлатат.

Тылэ гына мо? Эшо правлэньыштэ тараканат уло. Стэнажым ала моиарэ годсэк эрыктэн огыт ул дыр, ош жвата дэнэ стэнашыжэ энгэртэт гын, мончаш шüчалт лэкшэ ганьак лийат. Плакат, лозунг-влак стэнаштыжэ йöршын укэ.

Кастэныжым правлэньышкэ толат гын, шикш лонгаштэ иктэ вэсэтым ужтак шинчэн лэктын кайэт. Правлэньыштэ ыштышэ-влакат арам огыл ойлат вэт: «Ты шикшэш товарым сакэт гынат, кэчэн кэртэш». Тыгай условийыштэ правлэньэ шкэнжын засэданьыж-влакым эртара. Адак тыгай условийыштак счэтовод-влак шкэ пашаштым ыштат.

Вара шикшын да лавран пэш куго эмгакым кондымыж нэргэн колхоз вуйлатышэ ок шинчэ манаш лийэш мо? Тудо шинча, но шинчымэ üмбалчын правлэньым тынарыш шуктэн. Колхоз правлэньым культур учрэждэньыш савырмэ нэргэн правлэньын чумыр составшэ шоналта гын, пэш сай лийэш ильэ.

В. Шами.

Примэрный шорник

Мэмнан «Ужара» колхозын колхозникшэ Пакэтов Стэпан шошым анталан йамдылалтмаштэ пашам пэш порын ышта. Кизыт тудым шорниклан пындымэ, тушто тудо ик кэчыштэ кум паша кэчым ышта. Йатыр имньэ жватам шошымлан йамдылэн шуктэн. Кüчык жапыштэ чыла имньэ жватам рэмонтироватлэн пытара.

Николайэв.

Манчаж район, Марий-Очмаш йал.

РСФСР Вэрховно Совэтыш сайлышлан йамдылалтмаш. Красноуральский горсовэтыштэ избиратэльнэ участкэ-влакым организоватлаш прэдварительнэ палэмдымаш. Сüрэтыштэ: (шола гыч) горсовэтын ответственнэ сэкрэтарьжэ Я. И. Калабухов, горсовэт прэзидиумын члэнжэ Г. И. Умпэлов да горсовэтын инструкторжо А. Алэксандров.

(Сойузфото).

Наркоминдэлыштэ

4 апрэльэш Иностраннэ Паша Калык Комиссар М. М. Литвинов йолташ дэкэ йапонский посол г. Сигэмицу пурэнат, тыгэ каласэн: Китайыштэ шукэртэ огыл крэдалмаштэ пуйто йапонский войска-влак самольотым сüмырэн волтэныт. Ту самольот пуйто совэтский лийын, тувэчын льотчик парашüт дэнэ волэнат, тудым йапонэц-влак плэныш налыныт. Льотчикшэ, ожно мый совэтский службышто лийынам, маныи пуйто признатлэн. Ты факт,—маныи г. Сигэмицу,—ССР Ушэмысэ государствэннэ стройым ушыш налмэ годым, чаманышашлык улэш да совэтский правитэльствэ üмбакэ особо ответственностым ышта. Ты каласымылан Калык Комиссар тыгань вашмутым пуэн:

«Оружийым, ту шотышто самольот-влакымат, Китайлан ужалымэ нэргэн вопрос шотышто совэт правитэльствын точко зрэньыжэ мэждународно правэн общэпринятый нормыжо дэнэ пüтынньэк кэлшэн шога. Ты точко зрэньым ССР Ушэмын Йапонийысэ посолжо Славуцкий йолташ Йапонийын мининдэлжэ г. Хирота дэнэ кутырымаштыжэ шкэ жапыштыжэ каласэн пуэн. Сандэнэ ты вопросышко пöртылаш кüлэшлыкшэ укэ. Моланжэ—оружий Китайлан, тугак Йапонийланат, шуко эл гычын намийалтэш.

«Китайыштэ йапонский войска-влакын, пуйто, кучымо ала могань руш льотчикын показаньыжэ нэргэн г. посолын тарватымэ вопросым манаш гын, то тыгань случай мылана палэ огыл. Коч совэт правитэльствэ ты шотышто Йапоний ончылно кэрэк могань обäзатэльствэ дэчат эрыкыштэ улэш да нымогань мэждународно нормо-влак дэнат кылдалтын огыл гынат, тудо Китайышкэ нымогань воинский часть-влакым альэ посна воинский чин-влакым войэннэ дэйствийыштэ участвоватлаш колтэн огыл. Сандэнэ ты фактлан кэлшыдымэ да провэратлаш лийдымашлык тüрлö показаньэ-влакым ту круг-влак гына—Йапоний дэн Совэт Ушэм коклаштэ отношэньым пüсэмдышаш вэрч тüрлö шойак увэртарымаш-влакым фабриковатлымэ шотышто шкэныштын эрэак ыштэн шогымо пашашт дэнэ ындэ ситышын палэ улшо круг-влак гына—каласэн кэртыныт. Совэт государствын особо структурыжлан ссылкым ыштымаш тыштэ огэшат кэлшэ дыр, да ты структурым, очыний, ты ссылкым ыштышэ-влак умлэнат огыт ул. Кэрэк мо гынат, ты структура—эл кöргö паша да моло государствэ-влак шотышто нымогань обäзатэльствымат совэт правитэльствэ üмбакэ огэш пыштэ.

«Китайский армийыштэ тüрлö элла гыч толын шогышо палэ количэствэ иностраннэ волонтьор-влак служитлат. Тыдэ йапонский правитэльствылан сайынак палэ. Иностраннэ государствэ-влакын подданныйышт китайский армийыштэ служитлэныт да кизытат служитлат. Ты государствэ-влак гыч иктыжланат йапонский правитэльствэ, моннарэ палэ, нымогань претэнзийымат каласэн огыл, очыний, тыгань прэдставлэньылан нымогань законно основаныын укэлыкшым шинчэн шогэнат, сандэнэ ыштэн шогэнат, тулэч утларакат, палэ, йужоик элла гыч войэнный-влакын пэш шуко группышт китайский армийыштэ службышто эн пытартыш жап мартэ лийын шогымо фактым йапонский правитэльствэ враждэбнэ актэш аклэн огыл вэлэ огыл, но ты эл-влак дэнэ эн чак договорно отношэньым установитлашыжэ тудлан ты факт мэшатлэн огыл. Сандэнэ умлымашан огыл: йапонский правитэльствэ могань основаньэ дэнэ тыгань претэнзийым совэт правитэльствылан каласаш лийшашлан чотла. Совэт правитэльствэ шотышто тудо татулыкшым огэш ончыкто вэлэ огыл, но тыгань произвольный, нэзаконный акт-влакым ышташ шканлэ эркым пуа: мутлан, почтовой самольот-влакым почтыгэ кучымаш, пароход-влакым пассажир-влактэ кучымаш, платэжный обäзатэльствым тüлыдымаш да молат. Йапонский правитэльствын позицыжэ тулэчат умлымашан огыл: йапонский власть-влакын каласымашт гыч, Китайыштэ кизыт сöй укэ да Йапоний Китай дэнэ витак огэш крэдал, а Китайыштэ кизыт мо лийын шога гын, тыдым Йапоний улыжак «инцидэнт» гына, тудо шуко-шагал случайный, кок нэзависимый государствэ коклаштэ сöй кайэн шотымаш дэнэ тудын ныможат общийжэ укэ, маныи квалифицироватла».

Йапонский посол тыдын почэш шкэнжын правитэльствыжын йужоик моло претэнзийжымат каласыпэжэ улмашат, но Литвинов йолташ тудлан тыгэ увэртарэн: шуко конкрэтнэ претэнзий-влакым, ту шотышто почтовый самольотым, «Вымпэл» шхуным, «Куэнецкострой» пароходым йапонский власть-влакын кучымышт дэнэ, КВЖД шотышто тüлышашыштым тüлдымышт дэнэ совэтский претэнзий-влакым, икмунар йапонский шхун-влакым командыжгэ совэт власть-влакын кучымышт дэнэ, рэпрэссий шот дэнэ йужоик йапонский граждан-влакым кучымаш дэнэ, Сахалиныштэ йапонский концэссий шотышто ходатайство дэнэ йапонский претэнзий-влакым да моньо обшо урэгулироватлаш йапонский правитэльствылан прэдложитлаш мый ик мунар кэчэ ожно гына ССР Ушэмым Токиосо полпрэдышылан Славуцкий йолташлан кüштышым, маныи. (ТАСС).

Вр. и. о. ответственного редактора А. В. ЧЕГАЕВ.

РЭДАКЦЫН ТЭЛЭФОНЖО: рэдактэрын—ДІ-89-28, отв. сэкрэтарьын—ДІ-25-07, йал озанлык дэн культур отдэлын—ДІ-34-65, общий — ДІ-44-61. **ГАЗЭТЛАН СЭРАЛТМЭ АК:** идалыклан—6 тэнгэ, 6 тылызылан—3 тэнгэ, 3 тылызылан—1 тэнгат 50 ыр.

Газ.-журн. тип. изд-ва Свердловского Облисполкома «Ур. рабоч.», Свердловск, ул. Ленина, 47. Заказ № 3605. У полн. Свердоблита № А—1183. Тираж 2011.